

- ב. אבן במזבח שנפגמה בהגירת צפורן, לא נפסל המזבח אלא אם האבן כולה שיעורה טפח או כזית, שבהעדרה נפסל המזבח (עפ"י חדושים ובאורים).
- ג. יש אומרים [דלא כפי הנראה מהתוס'] שאבנים שאינן חלקות, אם כך היא צורתן מתחילת ברייתן, כגון שהן שקועות בקרקע בתולה – כשרות למזבח (ע' תפארת ישראל ורש"ש מדות ג,ד; שפת אמת סוכה כט; אבי עזרי בית הבחירה א,טז. מצויין ב'שלמי שמעון').

דף יח

- ל. א. טבח שאינו מציג סכינו לפני החכם שיבדקנו קודם שחיטה, מה דינו?
ב. מה דינה של שחיטה בשן ובציפורן?

א. אמר רב הונא: טבח שאינו מציג סכינו לפני חכם לבדיקה – מנדים אותו (מפני זלזול בכבוד החכם). ורבא אמר: מעבירים אותו מאומנותו ומכריזים על בשרו שהוא טריפה. ופרשו שאין כאן מחלוקת, כאן בשנמצאת סכינו יפה, כאן בשלא נמצאת יפה. ואולם רבא בר חנינא העביר טבח שלא הראה לו סכינו, וגם הכריז עליו טריפה, הגם שנמצאת סכינו יפה. אך לבסוף רב אשי הכשיר הבשר (בהסכמת רבא בר חנינא).

רבינא אמר: כשלא נמצאת סכינו יפה משחיתים את הבשר בפרש, כלומר (ריטב"א) אוסרים עליו אף למכרו לנכרי (וכשנמצאת סכינו יפה – מכריזים עליו שטריפה היא משום קנס, אבל מניחים למכרו לנכרי. רש"י).

א. אין לחכם למחול על כבודו שלא יראוהו סכין, מפני שיש תועלת גדולה בדבר – שהרי בדיקת סכין צריכה דקדוק יתר ומי כהחכם יודע להזהר. ומ"מ למעשה אחר שאין חכמים מקפידים בדבר, אין משמתים את הטבח שאינו מראה סכינו לחכם, שלא כבודות ראשונים (רשב"א בשם הראב"ד לעיל י. ויש מחלקים בין שוחט שידוע הלכות השחיטה בעיון ושוחט שאינו יודע. עפ"י רדב"ז. וע' משיב דבר ח"ב סו"י ח). וי"א שאין החכם יכול למחול (עש"ך יח סקכ"ח בדעת הרמב"ם וסמ"ג). וי"א שיכול למחול ומכל מקום חכמים הצריכו שאדם אחר יבדוק הסכין ולא השוחט עצמו, כי יש טורח רב בתיקון הסכין וחוששים שיתעצל ולא ידקדק כל כך בבדיקתה (עפ"י שו"ע הגר"ז בקו"א ט).

ב. מה שאמרו 'משמתין...'. – מדובר בטבח קבוע, ולא באיש השוחט בביתו (ריטב"א. וברא"ש משמע שמן הדין גם השוחט בביתו צריך להראות סכינו לחכם).

ג. ההכרזה על בשרו שהוא 'טרפה', יש מי שכתב שאין צריך לומר על הבשר שנשחט בסכין פגומה אלא החידוש הוא שגם בשר שנשחט אצלו בסכין יפה מכריזים. או כאשר אבדה הסכין ולא נמצאת יפה, אעפ"י שלא ידענו אם היא פגומה – מכריזים (עפ"י ריטב"א).

ד. הרא"ש תמה על השמטת הרי"ף דינו של רבינא, שאם לא נמצאת סכינו יפה פוסלים את הבשר מלמכרו אף לנכרי. וכתב בבית יוסף (יח,יז) שהרי"ף נקט שרבינא מפרש מחלוקת האמוראים בנמצאת סכינו יפה, והואיל והפסד ממון הטבח הוא לכך פסק הרי"ף להקל כלשון ראשונה (וכן הרמב"ם השמיט דברי רבינא).

- ב. שן וצפורן תלושות – מותר לשחוט בהן (רבה בר רב הונא. וכן תניא בתוספתא א,ג), אבל לא בשני שיניים או יותר, מפני שיש הפרש ביניהם, וכסכין פגומה.
שן וצפורן המחוברים (לבעלי חיים. רש"י) – אין שוחטים בהן, וכרבי שפסל שחיטה במחובר (כדלעיל טז:).

שן המחוברת ללחי והלחי תלושה – הריהי שן תלושה. כן כתב רש"י. וכ"כ הרמב"ם ששוחטים בה לכתחילה. והטור השיג על כך. והאחרונים הסכימו כדעה ראשונה (עב"י ושו"ע ו,ג; תורת חיים).

דין שחיטה במגל קציר – לעיל טו-טז.

ההולך ממקום למקום, דינו לענין חילוקי המנהגים – בפסחים נא.

דפים יח – יט

**לא. א. היכן הגבול העליון של מקום השחיטה בצואר הבהמה?
ב. השוחט בטבעות המקיפות את הקנה, האם שחיטתו כשרה?**

א. נחלקו תנאים מהו הגבול העליון של מקום השחיטה; לתנא קמא דמתניתין, הוא תוך הטבעת הגדולה העליונה המקיפה את הקנה. כששוחט שם צריך שישיר בה מלא החוט (כלומר כלשהו) על פני כולה, ואם יצא ממנה מעט למעלה – הרי זו 'הגרמה' ושחיטתו פסולה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: די במלא חוט על פני רובה. (רב ושמואל פסקו הלכה כרבי). אך נראה מדברי הראשונים בהמשך שלא אמרו אלא לענין דין 'רובה ככולו' בהגרמה ולא לענין מקום ההגרמה. וכ"מ מרש"י יט: ד"ה הכא נמי, שרב הונא בשם רב נקט כרבי חנינא). ונחלקו שתי לשונות בגמרא בדברי רב אסי, האם מחלוקת חכמים ורבי יוסי ברבי יהודה אמורה כשהגרים בשליש האחרון של הקנה, אבל הגרים בשליש הראשון לדברי הכל פסולה. או שמא הגרמה בשליש האחרון לדברי הכל אינה פוסלת כי די בשחיטת רוב סימן, לא נחלקו אלא כשהגרים שלישי ושחט שני שלישי במקום הראוי.

א. ללשון ראשונה, כששחט שני שלישי והגרים שלישי, יש מצדדים שחכמים פוסלים מדרבנן אבל

מדאוריתא כבר נכשרה השחיטה ברוב (עריטב"א; לב אריה; חדושים ובאורים).

וכשהגרים שלישי ושחט שני שלישי שפסול, יש מי שכתב שאם שחט למטה ממקום ההגרמה באותו צד בקנה שהגרים בו [ולא המשיך את ההגרמה בשחיטה] – כשר, שהרי החיות יצאה בשחיטה בלבד (עפ"י רעק"א, ע"ש; תבו"ש כד – והחמיר שם לענין מעשה. ע"ע חו"ב סי' ד,ב).

ב. ללשון שניה, הגרים שלישי ושחט שני שלישי לרבי יוסי ברבי יהודה המכשיר, יש אומרים

שההגרמה אינה מצטרפת לשחיטה, הלכך אם לא שחט שני שלישי (כלומר רוב) פסולה (עפ"י רש"י). ויש סוברים שמצטרפת, כדין חצי קנה פגום במקום שחיטה (עפ"י רמב"ן חדושי הר"ן וריטב"א).

בברייתא מובאת עדותו של רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה. ופרשו דבריו (ריב"ל ועוד אמוראים), אפילו שחט מעל הטבעת כשרה. והסיקו הלכה כמותו (שכל עדות – הלכה היא. רש"י, רא"ש). ונחלקו אמוראים עד היכן כשר; יש מכשירים אפילו בחוד ה'כובע' שמעל הקנה (ריש לקיש. אותו כובע הוא סחוס לבן. ועליו מונח לשון בשר ונאחו בחידוד לסתום הקנה בשעה שהבהמה אוכלת. עפ"י אשכול ומאירי. וע' כלבו קן. ואותו בשר אינו נקרא 'שיפוי כובע' – רש"י), ויש שהחמירו ופסלו אפילו נגע הסכין ב'חטים' (= בלוטות התריס) הנמצאות בקנה אצל הכובע [ומתפשטים מעט בשיפוי של כובע. מאירי, האשכול. וע"ע פלתי כ,א ודע"ת שם] (מר בר רב אשי; רב פפי בשם רבא. והיה צד בגמרא לפרש דעתו אפילו פגע ולא נגע בהן פסולה – כפרש"י והרשב"א. וע' גם בתורת חיים). ולהלכה הסיקו כדעה הממוצעת, המכשירה אפילו פגע ב'חטים' ושייר בהן, דהיינו למטה

ממקום שהכובע מתחיל לשפיע (כן הורה רב נחמן, וכרבי יוחנן / רבי חנינא / רבי יהושע בן לוי. וכן אמר רבי חייא בריה דרב אימי. וכן דרש מר זוטרא. וכן אמר רב פפא בשם רבא. והוא כשיעור אצבע למעלה מהטבעת הגדולה. עפ"י מאירי ועוד, מובא בט"ז כ סק"א).

לפי הגרסה והפירוש שצדדו בתוס', וכן נקט הריטב"א, אין דעה הפוסלת כששייר בחטים. ולפי גרסת ר"ח ורמב"ן ועוד, לדעת רב פפא בשם רבא אם לא השאיר החטים בשלמותן – פסולה. ולרב אחא אפילו פגע (כלומר הגיע עד אליהם) ולא נגע בהן – טרפה. ויש שפסקו [עפ"י גרסת ר"ח וכו"פ בשם רבא – דלא כפרש"י תוס' רא"ש ור"ן ושאר פוסקים המכשירים בשייר מהחטים כנ"ל] שאם נגע בחטים משהו – פסולה (ראבי"ה; רבנו שמואל – הובאו באו"ז ח"א שעד ובהג"א; רבנו ירוחם ט,ג בשם הגאונים. וע' גם בב"ח סי' כ בדעת הרי"ף). ועכ"פ לכתחילה אין להכשיר זאת, כי אף רבי חנינא לא העיד אלא שכשרה, דהיינו דיעבד (יש"ש). ויש שכתבו לפסול בכל הגרמה מהטבעת העליונה (עפ"י מהרי"ל, מהרי"ו ועוד, ומובא בש"ך) ואולם לא מן הדין אלא משום חומרא, הלכך בהפסד מרובה יש להכשיר (פוסקים שם). וכתבו כמה פוסקים שלכתחילה ראוי לשוחט להתרחק מהטבעת הגדולה ולשחוט למטה, ולפי שאין הכל בקיאים בכל השיעורים, לכן טוב לשחוט באמצע הצואר לארכו, ובבהמה גסה ירחיק ד' אצבעות ודי בזה (עפ"י מרדכי ואגור והגהות סמ"ק קצו; רמ"א וב"ח ופרישה כ). על הגרמה בושט – ע' להלן מג מד. ועל גבול השחיטה למטה – להלן מה.

ב. השוחט בטבעות המקיפות את הקנה; לפרש"י שנקט לעיקר, רב ושמואל פסלו [שלא כדברי רבי יוסי ברבי יהודה בברייתא, וכפירוש רב יוסף] – שאין זה 'קנה'. ורק בטבעת הגדולה כשר [ואפילו יצא ממנה במיעוט, כרבי יוסי יהודה] מפני שהיא מקפת את הקנה בשלמות לכך נחשבת 'קנה', משא"כ שאר טבעות.

ואולם להלכה נוקטים כרבי חנינא בן אנטיגנוס המכשיר את המוגרמת, ולדבריו כשר לשחוט בתוך הטבעות. וכן נהג רבי זירא, וכן הורה רב נחמן. ואמנם היו מקומות בבבל שנהגו בדבר איסור, ונהרא נהרא ופשטיה'.

ישנם פירושים אחרים שרש"י נטה מהם, המכשירים שחיטה בתוך הטבעות לדברי הכל, ורק אם יצא מהן [למעלה או למטה (ערש"י ותוס'), במיעוטן או בחציין] פסול. והרמב"ן והרשב"א ושאר ראשונים (ער"ן בעה"מ רא"ש וריטב"א) חלקו על דברי רש"י ונקטו להכשיר לדברי הכל שחיטה בטבעות [וגם אם יצא מהטבעת לבין הטבעות או לטבעת אחרת. ע' בראשונים כאן ובראב"ן ריג], אלא אם כן שחט רוב טבעת [רוב הקפה] בלבד, ואח"כ הגרים ויצא חוץ לטבעת העליונה – לפי שלא שחט רוב חללו של קנה. [ומשמע שלפרושם לדעת רבי יוסי ברבי יהודה אפילו שחט רק רוב מאחת הטבעות – כשרה. אלא שרב ושמואל לא פסקו בזה הלכה כמותו].

דף יט

לב. מה דין השחיטות דלהלן?

- א. הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי.
- ב. שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי.
- ג. שחיטה משוננת כמסרק, שאינה ישרה.